

ŽENSKÉ SOUKENNÉ OBŘADNÍ SUKNĚ Z DOLŇÁCKA A PODLUŽÍ

Terminologický, konstrukční a historický rozbor oděvní součástky

Lenka Havlíková, Národní ústav lidové kultury, Strážnice

„Na největší svátky [...] a k rodinným obřadům [...] byla určena černá soukenná sukně s červenou výpustkou, lemovaná nad spodním okrajem dvěma řadami širokých modrých pentlí „súkénka“.“ (Rohatec)¹

Takto výstižně je popsána jedna z barevných variant soukenných sukní, které jsou tématem příspěvku. Obsahuje hlavní charakteristické znaky skupiny sukní, které jsou si blízké materiálem, výzdobou i stříhem a spojuje je také příležitost nošení.

Sledovanou oblastí výskytu jsou vybrané subregiony Slovácka – kyjovské a strážnické Dolňácko a Podluží – kde se tato skupina sukní v minulosti vyskytovala a dodnes se, i když v menší míře, objevuje. Cílem tohoto příspěvku je nahlédnout na tuto skupinu vlněných sukní blíže, nalézt společné znaky, případně jiné rozdílné a všimnout si jejich dalšího územního rozšíření a vývoje.

Sukně – terminologická a historická geneze oděvní součástky

Ještě ve středověku se termínem sukně označoval svrchní oděv, který byl společný pro muže i ženy a zakrýval celé tělo. Drahomíra Stránská podobně jako Čeněk Zíbrt popisuje typ „staročeské“ sukně jako „...dlouhý, splývavý šat s rukávy, který se oblékal přes hlavu...“² Přičemž tento typ oblečení u mužů dosahoval kratší délky. Materiálem, ze kterého se sukně šily, byla vlněná tkanina – sukno, odkazuje na něj samotný název této oděvní součástky.

Stříhové konstrukce sukně se do 14. století až na některé detaily příliš nelišily. Postupně však došlo k zásadnějším změnám a rozdílnému vývoji sukně v mužském a ženském oděvu co do stříhu i pojmenování.³ Pojem sukně zůstal dodnes zachovaný v případě ženského oděvu a označuje oděvní součástku, jak ji chápeme v dnešním slova smyslu – jako dolní část vrchního ženského oděvu, bez ohledu na délku, stříh či materiál.⁴ U mužů se této původně společné oděvní součástce dostalo postupně podoby kabátového oděvu.⁵ Ženské sukně se přizpůsobovaly tvaru těla, v horní části byly přiléhavé, od pasu dolů volné. Jednu ze zásadních změn podoby ženské sukně přinesla renesance, kdy došlo k oddělení sukně a živůtku, které vedlo ke vzniku dvou samostatných oděvních součástek. Jak dokládají knihy krejčovských stříhů, byly ženské sukně v 16. století kolové a sešité se živůtkem, s rukávy či bez rukávů. Od 17. století dochází k oddělení těchto dvou částí. Vzniká tak samostatná sukně, u níž dochází i ke změně stříhu – je podélná, sešitá z obdélných dílů. Stříh sukní zásadně ovlivňuje podobu celkové siluety oděvu.⁶ Móda zde hrála hlavní roli, v případě kolových sukní se jednalo o zvonový tvar s bohatým řasením v ploše sukně. U pozdějších sukní šitých z obdélných dílů byla vytvořena silueta v pase široká, hustě nabíraná a dolů splývavá a pod sukní v pase vycpávaná. Až později se ke zvětšení objemu využívá podkládání sukně spodními sukněmi. Šití sukní z pravoúhlých dílů zůstává v lidovém prostředí zachováno. V lidovém oděvu lze rozlišit tři základní typy sukní – sukně sešité s živůtkem, sukně do pasu vpředu sešité či uzavřená a tzv. dvouzástěrový typ oděvu složený z přední a zadní, vzájemně oddělené zástěry, neboli zadní zástěra.⁷

Sukni s živůtkem nacházíme v lidovém oděvu na Moravě podél moravsko-slovenské hranice (od moravských Kopaníc přes Valašsko, Lašsko až na Těšínsko)⁸ a na západní Moravě. V souvislosti s touto stříhovou konstrukcí je nutné zmínit typ živůtku s hranatým výstřihem vybíhajícím do špic s okraji lemovanými několika řadami port, který býval v původní podobě, jak zmiňuje Alena Jeřábková, sešitý se sukni. Na severovýchodní Moravě je doložen tento typ živůtku připojený právě k soukenným tzv. kromrašovým⁹ sukním.¹⁰ Alena Jeřábková poukazuje na zajímavou skutečnost, že mnohé souvislosti nasvědčují tomu, že vlněné sukně – *kromrašky* – mají s těmito živůtky stejný původ a dostaly se do lidového oděvu z měšťanského prostředí.¹¹ Také Drahomíra Stránská v regionech Slovácka, Valašska a Těšínska potvrzuje společné oblékání živůtku z drahých látek zdobených portami a sukni, nejen vlněných, na spodním okraji lemovaných modrou stuhou.¹²

Podobně u slovenských krojů popisuje D. Stránská typ sukne sešité se živůtkem v jeden celek, kdy sukne i živůtek mohou být oba plátěné, nebo sukne je plátěná a živůtek je ze sukna, sametu, damašku nebo jiného drahého materiálu, nebo sukne i živůtek jsou vlněné, případně sukne je vlněná a živůtek hedvábný.¹³ V některých oblastech na Slovensku patřily sukne z jemného sukna s přišíťým živůtkem k obřadní, nejčastěji svatební, a velmi sváteční součástce.¹⁴ Sukne sešité se živůtkem se zde vyskytují kromě západní slovenské hranice v oblasti Spiše a Šariše.¹⁵

Sukně sešité – uzavřené, se v lidovém oděvu prosazují pravděpodobně pod vlivem stylových mód a jsou tedy považovány za vývojově mladší oděvní součástku ve srovnání s dvouzástěrovým typem. Hojně se vyskytují na vybraném území – Strážnicku, Kyjovsku a Podluží. Do této skupiny sukni sešitých patří i sledované soukenné sukne. Použijeme-li identifikátory Systematiky třídění oděvních součástek,¹⁶ jedná se v tomto případě o sukne s tříčtvrteční délkou (tj. do půle lýtek); díly sukne jsou sešité¹⁷ zpravidla s rozparkem ve středu přední strany; jednotlivé díly sukne jsou pravouhlé, přičemž jejich počet se různí;¹⁸ díly v pase jsou vpředu hladké a na bocích a v zadní části vrapené a všité do pásku, přičemž plocha sukne

Žlutá sukne, Kyjovsko (inv. č. H 280), Vlastivědné muzeum Kyjov. Foto T. Martonová.

bývá nejčastěji hladká. Sukně jsou zavazovány na tkanice. Úprava a střih sukní předpokládá také oblečení spodních sukní, které svrchní sukni pozvedají.

Zajímavou souvislost střihu sešitých sukní a výzdoby nacházíme ve slovenské literatuře. Zde M. Morávková uvádí, že v případech sukní sešitých z rovných dílů, které se skládají nebo řasí, se jejich spodní okraj začištuje lemem, který bývá velmi často červený, vysunutý anebo šitý na obrátku, přičemž z lící strany lemuje sukni úžeji či šířeji.¹⁹ S tímto červeným lemováním se setkáváme také v našem prostředí, známe jej nejen z ikonografických dokladů,²⁰ ale i ze sbírkového materiálu, a především je typické i pro soukenné sukně, o nichž je zde řeč.

Na tomto místě stojí za zmínku případ sukní sešitých, jejichž přední díl, označovaný lidově jako tzv. ledaco, je z odlišného materiálu než ostatní díly sukně. Má se za to, že důvodem je úspora materiálu. Rozparek v případě sešitých sukní vzniká vpředu nebo na boku. U sešitých sukní má přední díl hladkou podobu, zadní a boční díly jsou v ploše hladké, řasené či skládané.

Třetím typem je **dvouzástěrový typ** oděvu, který je považovaný za vývojově nejstarší. Jak samotný název napovídá, skládá se ze dvou zástěr – přední a zadní, které se ovinují proti sobě: zadní bývá často řasená a přední hladká. Někdy bývá tato zadní zástěra označována termínem sukně a vnímána jako sukně nesešitá, doplněná o přední zástěru, i když se badatelé kloní k přesnějšímu označení přední a zadní zástěra. Tyto dvě části nesou v lidovém prostředí v různých lokalitách různá označení. Přední zástěra bývá nejčastěji označována jako fěrtoch či fěrtúšek, ale i zástěra a zástěrka, oproti zadní nazývané jako šorec, ale i fěrtoch či kasanka. Zaměříme-li se na oblast jihovýchodní Moravy, vyskytuje se dvouzástěrový typ na moravských Kopicích, Hornácku, Uherskobrodsku a Uherskohradištsku. Přičemž varianta přední a zadní zástěry byla v minulosti rozšířena na širším území, než na jakém se nám dochovala do 20. století. Systém jedné nebo dvou zástěr je považován za archaický a je rozšířený v celé jihovýchodní Evropě – na Slovensku, Ukrajině, Rumunsku i severním Bulharsku. Za pozornost stojí výskyt zadní zástěry na Slovensku, kde jsou lokalizované prakticky pouze podél hranice s Moravou.²¹ Území Moravy se pak stává nejzápadnější oblastí ve střední Evropě, kde je tento jev rozšířený.²²

Charakteristické pro zadní zástěru bývá na mnoha místech i skládání, drobné vrapení či řasění, označované také jako *řášení*, které lze považovat za archaickou úpravu oděvu, s níž se do současnosti na Slovácku setkáme na moravských Kopicích, Hornácku, Uherskobrodsku a Uherskohradištsku. Skládání a vrapení se samozřejmě využívá i v dalších regionech mimo jihovýchodní Moravu. Řasí a skládají se nejen plátěné, ale i vlněné materiály. Úprava sukně vrapením, řasením či skládáním je nejen dekorativním prvkem, ale odráží i starší variantu ukládání sukně v horizontální poloze v truhlicích, později v komodách – tzv. kostnech. Drobné řasění přechází k vrapení v podobě větších obloučků až po rovnou plochu vrchní sukně.

Dvouzástěrový oděv se po nejstarším způsobu oblékal bez spodních sukní pouze na rubáč, a to nejčastěji v neděli a ve svátek, samostatný rubáč byl pak jako starobylá oděvní součástka součástí běžného nošení. Jak to ostatně potvrzuje Josef Klvaňa: „...za pradávnych dob nosil se rubáček, hlavne v leť, jen samojediny a teprv v neděli přibrál se k němu fěrtoch a fěrtúšek.“²³ Proto i známé označení *sobota* pro vyčnívající část rubáče zpod vrchní sukně, který odkazuje na nošení samostatného rubáče jen v pracovní dny, tedy do soboty.

Materiál – sukno na sukně

Název sukně odkazuje k materiálu, z něhož byl tento oděv původně vyrobený. Sukno obecně patřilo v minulosti k základním materiálům pro výrobu svrchních oděvních součas-

tek lidového oděvu. Důležitá byla kvalita sukna, od hrubých po jemná, od sukna z čisté bílé vlny po tmavší barvená. Přičemž jemná sukna nejrůznějších barev patřila nejčastěji k dovoзовému zboží. Ženské sukně, jako součástky lidového oděvu, byly šity z levného hrubého tzv. šerého/vlčatého sukna, vedle harasových²⁴ a barchanových²⁵ a letních plátěných.²⁶

Kromě levnějšího domácího bylo nejčastěji používaným materiálem sukno kvalitní dovoзовé. Materiál na výrobu sukni se však v čase proměňoval s příchodem nových textilií na trh. Bohatě v tomto ohledu bylo především 19. a posléze i 20. století, kdy textilní průmysl dodával celou řadu barvených či tištěných textilií. Na všední sukně se používaly prací a levnější materiály, na sváteční pak dražší, ať už to byly textilie vlněné, bavlněné či hedvábné. Nové materiály velmi často předávaly sukni i název – například tzv. kanafaska, štofka, barchetka apod. Sukno ovšem nebylo zcela vytlačeno novými materiály a dochovalo se až do současnosti. Sledované sukně soukenné z Dolňácka a Podluží také ve svém pojmenování odkazují na materiál, z nichž byly vyrobeny – tzv. sukňa, súkénka, súkenica, ale také kromražka, gromražka, kolomraška či moldonka.²⁷ Tedy již zmíněné sukno, ale také ve zkomolené podobě vlněná tkanina tzv. kronraš. Kronraš mohl být v podobě polovlněné valchované i nevalchované tkaniny, jednalo se o jemnější tkaninu než raš,²⁸ a byla tkaná v keprové vazbě.²⁹ Tzv. kronrašky se objevují také na Žďársku, kde označovaly pruhované vlněné sukně určené k svatbě a ušité taktěž, jak název napovídá, z raše.³⁰ Stojí za zmínku, že termín *kromražka* pro označení sukne se objevuje i ve slovenském ženském lidovém oděvu.³¹

Výzdoba

V předchozím textu jsme se věnovali střihu soukenných sukni, zmínili jsme materiál a nelze opomenout další společný znak a tím je typická výzdoba. Na jednobarevné ploše sukne má podobu jinobarevných pruhů u spodního okraje, které vytváří našité stuhy, případně pruhy odlišné textilie – například sametu. Velmi nápadně nám na první pohled připomínají zdobení historického kostýmu 16. století, kdy se jednalo o tzv. premování, tedy aplikace v podobě našitých pruhů jiného materiálu i barevnosti – Zikmund Winter konkrétně poukazuje na *aksamit*, tedy samet.³² Tato móda se prosadila nejprve u vyšších společenských vrstev, ale postupně si našla oblibu i mezi městským a bohatým selským obyvatelstvem. Také Drahomíra Stránská potvrzuje ozdobu sukni pentlemi a prýmy nad spodním okrajem sukne, které v lidovém oděvu zevšeobecněly pravděpodobně až na přelomu 18. a 19. století, a uvádí, že v 18. století je nosily spíše měšťanky než selky.³³ Ozdobení vlněných sukni ženského lidového oděvu v podobě stuh a pruhů u spodního okraje bylo například podle vyobrazení krojů z roku 1814 vcelku běžné už na začátku 19. století. Stuhy, případně pruhy jiné látky jsou zachyceny konkrétně na Jihlavsku, Opavsku, Ostravsku, Kyjovsku i Břeclavsku. Je zde patrné i lemování z červené vlněné látky na rubu sukni, tento lem přecházel na líc sukne jako úzká červená obruba.³⁴ S olemováním spodního okraje soukenných sukni červeným sukнем se setkáváme i ve sbírkovém materiálu.³⁵ Výzdobu vlněné sukne v podobě našité jednobarevné, většinou modré stuhy při jejím spodním okraji uvádí Stránská také v případě sukni sešitých se živůtkem ze Slovenska.³⁶

Přítomnost tohoto způsobu zdobení sukni v lidovém oděvu nám dokládají také další známé ikonografické doklady první poloviny 19. století. Na kolorovaných litografiích Wilhelma Horna z roku 1836 je nacházíme například na vyobrazení oděvu svobodné i vdané ženy z milotického panství, v tmavé barvě s modrými pruhy a červeným lemováním.³⁷ K tomu se váže i informace, že kroj vdaných a svobodných žen se na Kyjovskou příliš nelišil, přičemž vdané ženy na milotickém panství nosily „...krátkou sukni, nejčastěji modře, zeleně nebo žlutě stužkami lemovanou...“³⁸

Zelená sukně z Ratíškovic (inv. č. 4764), NÚLK. Foto D. Rájecký.

Společně se soukennými sukněmi ze sledované skupiny se setkáme s další oděvní součástí, která byla a dosud je současně s nimi oblékána. Zástěry neboli fěrtochy, z lehkých, často transparentních materiálů, s výšivkou nejčastěji v bílé či světlé barvě. Například v Ratíškovicích se k těmto sukním oblékaly bílé vyšívané zástěry *batistové* nebo *tylangrové*, jinde také *tilangrové*, tedy z lehkých materiálů.³⁹ Podobně i v dalších obcích na jižním Kyjovsku se k černým vlněným sukním oblékaly lehké bílé vyšívané zástěry.⁴⁰ Bílé vyšívané zástěry se dodnes oblékají k žlutým soukenným sukním na Podluží i černým sukním na Mutěnsko-hovoransku.

Další společnou charakteristikou těchto sukní je také příležitost, při které jsou oblékány. Od konce 19. století, kdy máme dostupné informace z literatury, až do současné situace v terénu víme, že soukenné sukně z této skupiny se oblékají nejčastěji k rodinným obřadům, obřadům ročního cyklu, případně velmi svátečním příležitostem, jako je svatba, křest, ale i pohřeb, Vánoce, Velikonoce, Boží tělo apod.

Sukně soukenné na Dolníácku a Podluží

Jak je patrné z předchozího textu, jednobarevné soukenné sukně zdobené horizontálními pruhy při spodním okraji se jako součást ženského lidového oděvu vyskytovaly v minulosti na širším území, než se s nimi setkáme dnes. V tomto příspěvku se ovšem zaměříme na oblast Dolníácka, Mutěnsko-Hovoranska a Podluží a zmíníme situaci na nedalekém Záhoří.

Na Dolníácku, konkrétně ve Strážnici, je popisuje Josef Klvaňa: „...ano i soukenné, a to hlavně černé nebo zelené, zdobené širokou, modrou pentlí u spodu a na okrajích červeně lemované, jak se nosí dosud na Kyjovsku. Říkali jim tu ‚gromražky‘.“⁴¹ K tomu poznamenává, že *gromraž* byla látka využívaná v 16. a 17. století. V **Rohatci** se objevuje soukenná sukně označovaná jako tzv. sukénka v oděvu nevěsty ještě do konce 19. století, ale také jako sváteční oděvní součástka. Oblékala se na tři spodní sukně – tzv. trčence.⁴² Jednalo se o černou soukennou sukni, obroubenou červeným sukнем a obšitou modrými stuhami, jedna široká „na tři prsty a druhá na půl třetího“, k ní se oblékal živůtek neboli kordulka v barvě černé

Černá sukně z Rohatce (inv. č. 4838), NÚLK. Foto D. Rájecký.

s modrou pentlí. Na začátku 20. století byla tato sukně nahrazena k obřadním příležitostem svobodných dívek sukní bílou doplněnou zeleným živůtkem.⁴³

Na sousedním **jižním Kyjovsku** se dodnes vyskytují soukenné sukně v barvě černé a zelené, které patří k obřadnímu a slavnostnímu kroji svobodných, ale i vdaných žen. Jsou červeně olemované a ozdobené při spodním okraji modrou pentlí „10 cm širokou“.⁴⁴ Klvaňa zmiňuje v případě zelené sukně i ozdobu v podobě široké červené stuhy.⁴⁵ Ve sbírkových fondech nacházíme sukně z kyjovského Dolňácka, které jsou nejčastěji ozdobeny dvěma modrými stuhami,⁴⁶ u starších sukní se objevuje pouze jedna stuha.⁴⁷ Nevěsta oblékala jako součást svatebního oděvu černou soukennou sukni a přes ni bílý tzv. tilangrový fěrtůšek, někde za součást svatebního oděvu platila i zelená sukně.⁴⁸ Černou nosila v Ratíškovicích kromě nevěsty kmotra ke křtu, matka k úvodu a při pohřbu.⁴⁹ Jinde kmotra, která nesla dítě ke křtu, oblékala zelenou sukni. Pokud odhlédneme od rodinných obřadů k výročním a liturgickým příležitostem, uvádí se, že na Kyjovsku chodila děvčata v zelených sukních o Vánocích a na Boží hod.⁵⁰

Lze se setkat s informací, že všechny vrchní sukně se ještě na počátku 20. století na Kyjovsku pouze tzv. rozžehlily. Tato úprava zde zůstala jen v případě soukenné sukně zelené a černé. Ostatní, které jsou nazvané podle materiálu, ze kterého jsou ušity, se řádkují nebo kulmují podle spodní sukně.⁵¹

Na Kyjovsku ženy dodnes oblékají soukenné sukně především v barvě zelené a v některých obcích i černé, přesto je potvrzena existence sukně v barvě žluté, stejně ozdobené jednou či dvěma modrými stuhami při spodním okraji a obroubené červeným soukenným lemováním. Žluté sukně jsou zastoupeny také ve sbírkovém fondu Vlastivědného muzea Kyjov a dokládají jejich větší rozšíření v regionu kyjovského Dolňácka.⁵²

*„Žluté sukně zanikly před první světovou válkou, poslední nositelka v obci Ratíškovice ji nosila jako součást všedního kroje, naproti tomu zelené pro družičky a černé pro nevěstu se nosily jako obřadní součástky.“*⁵³ Zajímavostí je pokus o obnovení tzv. žluté sukně v obci Dubňany. Rekonstrukce této součástky označené místními jako tzv. obřadní svrchní kanafaska

je zásluhou vedoucí dubňanského Ženského národopisného souboru Drmolice, podle jejích informací byla tato žlutá sukně součástí šatníku vdané ženy.⁵⁴ „Žlutou sukni u nás nosily vdané ženy na „škaredú“ středu, tedy popeleční středu, když se chodilo po obchůzce. Tehdy chodily maškary po domech. Tato sukně se tedy nenosila běžně ani do kostela nebo na svatby.“⁵⁵ V Dubňanech se vedle této obnovené žluté sukně dosud nosí sukně z černého nebo zeleného sukna označovaná zde jako *sukňa*.⁵⁶ Uvádí se, že v některých obcích na severním Kyjovsku (Moravanech, Skoronicích, Vlkoši a Hýslích) se také nosily žluté sukně ozdobené modrou stuhou, ojedinelé pak karmínovou červenou.⁵⁷

Na nedalekém **Mutěnsko-Hovoransku** se mimo jiné jako sváteční oděvní součástka ženského kroje zmiňuje tzv. moldonka, zelená nebo černá sukně se dvěma modrými hedvábnými pruhy, asi sedm centimetrů širokými.⁵⁸ Černou sukni s červeným lemováním a na spodním okraji ozdobenou dvěma modrými stuhami oblékla při svatbě v roce 2007 také nevěsta ze Šardic, stejně jako kmotra a nově i družička.⁵⁹

Jan Kružík uvádí, že vrchní sukně bývaly na **Podluží** z modrého, zeleného, žlutého nebo černého sukna s „barevně odpovídajícími“ pruhy našitými u spodního okraje sukně. Ke střihu dodává, že jsou ušity z rovných zřasených dílů vsítých do pásku a vpředu sešité.⁶⁰

Tutéž informaci k barevnosti sukni nacházíme v popisu oděvu Podlužáků od J. A. Zemanu, který zaznamenává, že ze žluté, zelené a modré vlněné tkaniny byly ušity nejen *šněrovačky*, ale také *spodničky*, míněno sukně, na spodním okraji olemované plyšovými stuhami ostře kontrastujících barev.⁶¹

Na jižním Podluží se jako součást obřadního kroje oblékala žlutá sukně zdobená na okraji černým nebo karmínově červeným pruhem.⁶² Podobně je tomu i na severním Podluží, kde jako sváteční krojová součástka je uvedena sukně z modrého, zeleného, žlutého nebo černého sukna, ozdobená na dolním okraji několika pruhy v barvě modré, červené nebo černé, k barvě sukně „*příslušně*“.⁶³ „Nevěsta měla o oddavkách novou látkovou sukni barvy tmavomodré, se dvěma harmonicky ladnými pásy ve spodní části obruby. Později se nosila sukně barvy zelené.“⁶⁴ Na Podluží dodnes oblékají svobodné dívky při obřadních příležitostech žluté sukně s černými pruhy u spodního okraje pouze v Lanžhotě.

V tomto regionu nahradily dřívější našité pruhy tzv. sámký, které opticky vytvářejí pruh u spodního okraje sukně, sámkování vytvořené na spodním okraji, které se skládá nejčastěji z dvanácti sámků.

Při svátečních příležitostech si ženy moravských Charvátů na spodní rubáč oblékaly několik bílých plátěných sukni, v druhé polovině 19. století se na ně oblékala černá, modrá nebo zelená těžká soukenná sukně s červenou podšívkou a horizontálně našitou kontrastní stuhou při dolním okraji. Na přelomu 19. a 20. století ji nahradila tzv. kolomrážová sukně

Obnovená žlutá sukně z Dubňan.

Podle: B i m k o v á, M. a k o l: *Za Dubňany, za dědinů: historie a současnost folklorního hnutí v Dubňanech a okolí*. Dubňany 2013, s. 145.

Žlutooranžová sukně z Lanžhota (inv. č. 4280), NÚLK. Foto D. Rájecký.

z lehčího materiálu s červenou podšívkou a zelenou stuhou. Obě tyto sukně byly vpředu rovné a sešité, na bocích a vzadu naskládáné do pravidelných faldů. K těžké a kolomrážové sukni ovšem nosily Charvátky zástěru černou nebo modrou, ušitou z atlasu a na okrajích ozdobenou výšivkou a úzkou krajkou.⁶⁵

Soukenné sukně na Záhoří

Na jihozápadním Slovensku – mimo jiné i v oblasti Záhoří, které těsně sousedí se Slováckem a mělo s ním v minulosti úzké socioekonomické a kulturní vazby, se vyskytují sváteční a obřadní soukenné sukně doplněné o soukenný živůtek. Soukenná sukně, zde označovaná jako tzv. kromrážka, byla řasená, různých barev – černá, modrá, ale i béžová. I zde se k těmto sukním oblékala bílá zástěra s bílou výšivkou.⁶⁶ Sukně *kromrážky* byly většinou vzadu a na bocích nařasené nebo pravidelně naskládáné a vpředu rovné, v pase se pak šířka sukně všila do pásu. Na jihozápadě Slovenska se vyskytují i starší formy sukně z 19. století. Jde o široké, nabírané, vpředu nesešité, z těžkého sukna označované jako tzv. čaškové sukně. Později se jednalo už o sukně sešité.⁶⁷ Tzv. čaškové sukně jako sváteční oděvní součástku, popisuje na jihozápadním Slovensku také Drahomíra Stránská – sukně v barvě zelené nebo světle modré, jejichž spodní okraj je červeně podložený a nad ním jsou našité modré hedvábné stuhy. Tyto sukně byly našité k živůtkům, které byly hedvábné nebo soukenné, lemované portami, případně zdobené výšivkou, s rohy na přednicích a špicí uprostřed výstřihu na zádech.⁶⁸

Závěr

Jednobarevná černá, zelená a žlutá soukenná sukně, ozdobená u spodního okraje našitými kontrastními stuhami, příp. pruhy textile, jejíž spodní okraj je olemovaný červeným sukнем. To jsou základní vizuální charakteristiky zkoumaných ženských obřadních sou-

kenných sukní na Dolňácku a Podluží, v regionech, kde se vyskytují v některých lokalitách v lidovém kroji dodnes. V minulosti samozřejmě s větším územním rozšířením.⁶⁹ Jedná se o variantu sukně doloženou v písemných a obrazových pramenech již na počátku 19. století, ale pravděpodobně s ještě starším datem vzniku a s kořeny vycházejícími ze stylové módy 16. století. V lidovém prostředí nejčastěji v podobě vpředu sešité jednobarevné sukně z vlněného materiálu, blízké stylem výzdoby, ovšem odlišné stříhové konstrukce. Tyto sukně koexistovaly v lidovém prostředí vedle sukní ušitých z nových materiálů a zůstaly uchovány převážně jako obřadní a velmi sváteční ženská oděvní součástka, která v původní podobě asi tvořila celek s živůtkem s ostrými špicemi a charakteristickou výzdobou lemováním. Snahou bylo v tomto příspěvku poukázat na dodnes oblékanou oděvní součástku, která je podle všeho zajímavým reziduem historické stylové módy vyšších společenských vrstev v lidovém oděvu.

Příspěvek vznikl v rámci dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace NÚLK.

Poznámky:

- 1 Výzkumné karty z pozůstalosti dr. Josefa Tomeše, Archiv událostí Národního ústavu lidové kultury (dále jen NÚLK); číslo karty: 34957/2010, datum: 1966, místo: Rohatec.
- 2 S t r á n s k á, D.: *Lidové kroje v Československu. Díl I., Čechy*. Praha 1950, s. 13.
- 3 Š i m š a, M.: *Knihy krejčovských stříhů v českých zemích v 16. až 18. století = Tailor's pattern books in the Czech Lands in the 16th–18th centuries*. Strážnice 2013, s. 26.
- 4 V tomto významu bude i v dalším textu používána.
- 5 W i n t e r, Z. a Z í b r t, Č.: *Dějiny kroje v zemích českých*. Praha 1893, s. 28.
- 6 Š i m š a, M.: c. d., s. 35.
- 7 Rozdělení na tři hlavní typy ženského kroje se objevuje například u: S t r á n s k á, D.: „Životky“ a „kabátky“ slovenských krojů. *Národopisný sborník. Časopis Národopisného odboru MS 8*, 1947, s. 155.
- 8 Sukně sešité se živůtky jsou doloženy také ve sbírkových fondech muzeí, například ve sbírkovém fondu Etnografického ústavu Moravského zemského muzea je zastoupen tento typ sukně oděvními součástkami z Tešínska z konce 19. století (sukně se živůtkem z vlněné tkaniny, inv. č. 52364 nebo inv. č. 16531).
- 9 Zkomolenina pojmu kronraš, jenž označoval vlněnou tkaninu.
- 10 J e ř á b k o v á, A.: K typologickému zařazení hornáckých kabátků. In: Jeřábková, A.: *Lidová oděvní kultura: příspěvky k ikonografii, typologii a metodologii*. Brno 2014, s. 130.
- 11 Tamtéž, s. 134.
- 12 S t r á n s k á, D.: „Životky“ a „kabátky“ slovenských krojů. *Národopisný sborník. Časopis Národopisného odboru MS 8*, 1947, s. 163.
- 13 Tamtéž, s. 155.
- 14 M a t u l a, Z. ed.: *Etnografický atlas Slovenska: mapové znázornenie vývinu vybraných javov ľudovej kultúry = Etnografičeskij atlas Slovakii: kartografičeskoje izobraženije razvitija izbrannyh javlenij narodnoj kultury = Etnographischer Atlas der Slowakei: Kartendarstellung ausgewählter Erscheinungen der Entwicklung der Volkskultur*. Bratislava 1990, s. 47.
- 15 S t o l i č n á, R. ed.: *Slovensko: európske kontexty ľudovej kultúry*. Bratislava 2000, s. 132.
- 16 Systematika lidového oděvu, která vznikla v rámci projektu NAKI DF11P01OVV017, Tradiční lidový oděv na Moravě – identifikace, analýza, konzervace a trvale udržitelný stav sbírkového materiálu z let 1850–1950, jehož řešiteli jsou Národní ústav lidové kultury a Masarykova univerzita.
- 17 Ve sbírkovém fondu Vlastivědného muzea Kyjov se objevují i sukně, které nejsou vpředu sešité, patrně se ale jedná o druhotné rozstřížení v přední části sukně. Například zelená sukně z Milotic s inv. č. H 481. Starší sukně z Kyjovska jsou vždy sešité.
- 18 Černá sukně z Rohatce s inv. č. 4838 ze sbírky NÚLK je ušita ze čtyř dílů; žlutá sukně z Lanžhota

- s inv. č. 4280 ze sbírky NŮLK je ušita ze tří dílů a zelená sukně z Ratíškovic inv. č. 4764 je ušita z jednoho dílu, stejně jako černá sukně ze stejné obce s inv. č. 6139.
- 19 B a r t o š o v á, A. et al.: *Slovenský ľudový textil: tkaniny – výšivky – čipky – kroje*. Martin 1957, s. 129
- 20 L u d v í k o v á, M.: *Moravské a slezské kroje: kvaše z roku 1814 = Mährische und Schlesische Volkstrachten: Guaschen aus dem Jahre 1814*. Brno 2000, s. 41.
- 21 M a t u l a, Z. ed.: c. d., s. 47.
- 22 S t o l i č n á, R. ed.: c. d., s. 133.
- 23 K l v a ň a, J.: Lidové kroje na Moravském Slovensku. In: Húsek, J. et al.: *Moravské Slovensko. Svazek I*. Praha 1918, s. 120.
- 24 Vlněný i hedvábný materiál.
- 25 Bavlna na lněné osnově.
- 26 W i n t e r, Z. a Z í b r t, Č.: c. d., s. 346.
- 27 Moldon – proužkovaná případně kostkovaná vlněná tkanina. Jst [J i t k a S t a ň k o v á]: Sukno. In: Brouček, S. a Jeřábek, R. (ed.): *Lidová kultura: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska Sv. 2*. Praha 2007, s. 991.
- 28 Raš/Haras – vlněná tkanina s charakteristickým leskem a omakem; z velbloudí nebo kozí srsti, případně ovčí vlny. Název odvozen od francouzského města Arras, tedy se jednalo o kvalitní a dražší dovozové sukno. M e r t o v á, P.: Přehled druhů vlněných tkanin na mužském lidovém oděvu z prostředí Moravy z let 1850–1950. *Národopisná revue* 22, 2012, 2, s. 87.
- 29 Tamtéž, s. 89.
- 30 Jst [J i t k a S t a ň k o v á]: Sukno. In: Brouček, S. a Jeřábek, R. (ed.): *Lidová kultura: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha 2007, s. 990.
- 31 B a r t o š o v á, A. et al.: c. d., s. 128.
- 32 W i n t e r, Z. a Z í b r t, Č.: c. d., s. 310.
- 33 S t r á n s k á, D.: *Lidové kroje v Československu. Díl I., Čechy*. Praha 1950, s. 52.
- 34 L u d v í k o v á, M.: c. d., s. 41.
- 35 Například ve sbírkovém fondu oděvu NŮLK jsou všechny soukenné sukně, které lze zařadit do sledované skupiny, olemované červeným sukнем (inv. č. 4838, 4280, 4764, 6139).
- 36 S t r á n s k á, D.: „Životky“ a „kabátky“ slovenských krojů. *Národopisný sborník Časopis Národopisného odboru MS* 8, 1947, s. 156–157.
- 37 Srov. K ř í ž o v á, A. a Š i m š a, M.: c. d., s. 222–223.
- 38 H u r t, R. a k o l.: c. d., s. 205.
- 39 K l v a ň a, J.: c. d., s. 144.
- 40 Tamtéž, s. 150.
- 41 Tamtéž, s. 139.
- 42 B í z a, J. a S k á c e l, J.: *Slovácká obec Rohatec*. Rohatec 1973, s. 134.
- 43 J a n č á ř, J.: *Rohatec: minulost a současnost obce*. Rohatec 2003, s. 127.
- 44 K l v a ň a, J.: c. d., s. 149.
- 45 Tamtéž.
- 46 Například zelená sukně z Milotic, inv. č. H 481, černá sukně z Vacenovic inv. č. H 1480 ze sbírkového fondu Vlastivědného muzea Kyjov.
- 47 Například zelená sukně z Nětčic, inv. č. H 457, žlutá sukně inv. č. H 280 ze sbírkového fondu Vlastivědného muzea Kyjov.
- 48 „Když radili nekomu, aby sa bohatě ožénil, tož mu říkali: mosíš si vzít tú, která má hodně zelených sukni (luk). V zelenej sukni sa děvčica vdávala. A lúky u nás najvíc platily.“ (Ratíškovice) – Výzkumná karta z folkloristického průzkumu 1960–61, Archiv událostí NŮLK; číslo karty 1628/2006, datum 1960, místo Ratíškovice.
- 49 Č e j k a, J. a k o l.: *Ratíškovice: minulostí slovácké obce*. Ratíškovice 2010, s. 611.
- 50 H u r t, R. a k o l.: c. d., s. 211.
- 51 Tamtéž, s. 204.
- 52 Například žlutá sukně s inv. č. H 280 nebo inv. č. H 1536 ze sbírek Vlastivědného muzea Kyjov.
- 53 M a c k o v á - F r o l c o v á, M.: *Ratíškovice: minulost a přítomnost obce*. Ratíškovice 1990, s. 272.
- 54 B i m k o v á, M. a k o l.: *Za Dubňany, za dědinů: historie a současnost folklorního hnutí v Dubňanech a okolí*. Dubňany 2013, s. 82.

- 55 M a r a d o v á, L.: Dubňanská žlutá sukně. In: Drmolice.cz [online]. 23. 6. 2014. [cit. 20. 9. 2014]. Dostupné z: http://www.drmolice.cz/zluta_sukne.html.
- 56 B i m k o v á, M. a k o l.: c. d., s. 99.
- 57 K l v a ň a, J.: c. d., s. 215.
- 58 Tamtéž, s. 154–155.
- 59 Š i l i n k, J. a N e š p o r o v á, J.: *Krása šardického kroje*. Šardice 2009, s. 29.
- 60 K r u ž í k, J.: *Kroje na Podluží*. Břeclav 1982, s. 31.
- 61 J e ř á b e k, R. ed.: *Počátky národopisu na Moravě: antologie prací z let 1786–1884 = Anfang der Volkskunde in Mähren: Antologie der Arbeiten aus den Jahren 1786–1884*. Strážnice 1997, s. 83.
- 62 K l v a ň a, J.: c. d., s. 162.
- 63 Tamtéž, s. 164.
- 64 E s t e r k a, F.: „Růža“ na severním Podluží. *Masarykovou stopou 2*, 1948, 5, s. 69.
- 65 S c h a l l e n b e r g e r o v á, V.: *Vymezení oděvních kompletů na území moravského Podluží a slovenského Záhoří*. Magisterská diplomová práce. Brno 2008, s. 41.
- 66 N o s á ě o v á, V.: *Slovenský ľudový odev*. Martin 1983, s. 28.
- 67 Tamtéž, s. 22.
- 68 S t r á n s k á, D.: „Životky“ a „kábátky“ slovenských krojů. *Národopisný sborník. Časopis Národopisného odboru MS 8*, 1947, s. 160.
- 69 Se zelenou, případně modrou soukennou sukní jako součástí svatebního a svátečního oděvu se setkáváme také při Klvaňově popisu kroje Slavicko-bojkovského. I tato má charakteristickou výzdobu na spodním okraji v podobě červené nebo modré stuhy a je dlouhá do poloviny lýtek. Klvaň, J.: c. d., s. 236.
Soukenné sukně z jižního Hanáckého Slovácka označované jako tzv. súkenice nosily zámožnější nevěsty ke svatbě. „*Jiná to nebyla ani dívka, když neměla súkenicu, napřed černú, potom zelenú a modrú. Včil si novú súkenice nebudujú. Súkenice lemovaly se ftáčkovú žlutú pantličkú. Poslýz pridaly červenú a vypustily kúšičček „plechu“ (t. j. podšívky při spodním okraji sukně); tož byla trojí lemúvka.*“ Klvaň, J.: c. d., s. 247.

Literatura:

- B a r t o š o v á, A. et al.: *Slovenský ľudový textil: tkaniny – výšivky – čipky – kroje*. Martin 1957. 153, [24] s. obr. příl.
- B i m k o v á, M. a k o l.: *Za Dubňany, za dědinů: historie a současnost folklorního hnutí v Dubňanech a okolí*. Dubňany 2013. 207 s.
- B o t í k, J. ed. et al.: *Encyklopédia ľudovej kultúry Slovenska*. Bratislava 1995. 2 sv.
- B r o u č e k, S. a J e ř á b e k, R. (ed.): *Lidová kultura: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha 2007. 3 sv.
- B í z a, J. a S k á c e l, J.: *Slovácká obec Rohatec*. Rohatec 1973. 179 s.
- Č e j k a, J. a k o l.: *Ratíškovice: minulostí slovácké obce*. Ratíškovice 2010. 847 s.
- E s t e r k a, F.: „Růža“ na severním Podluží. *Masarykovou stopou 2*, 1948, s. 68–79.
- H u r t, R. a k o l.: *Kyjovsko*. Brno 1970. 537 s. Vlastivěda moravská 62.
- H ú s e k, J. et al.: *Moravské Slovensko. Svazek I*. Praha 1918. 399 s., [40] l. obr. příl.
- J a n č á ř, J.: *Rohatec: minulost a současnost obce*. Rohatec 2003. 208 s.
- J e ř á b k o v á, A.: *Lidová oděvní kultura: příspěvky k ikonografii, typologii a metodologii*. Brno 2014. 271 s.
- K r u ž í k, J.: *Kroje na Podluží*. Břeclav 1982. 77 s.
- K ř í ž o v á, A. a Š i m š a, M.: *Lidový oděv na Moravě a ve Slezsku: ikonografické prameny do roku 1850 = Traditional folk dress in Moravia and Silesia: iconographic sources until 1850*. Strážnice 2012. 255 s.
- L u d v í k o v á, M.: *Moravské a slezské kroje: kvaše z roku 1814 = Mährische und Schlesische Volkstrachten: Guaschen aus dem Jahre 1814*. Brno 2000. 192 s.
- M a c k o v á - F r o l c o v á, M.: *Ratíškovice: minulost a přítomnost obce*. Ratíškovice 1990. 335 s.

- M a t u l a, Z. ed.: *Etnografický atlas Slovenska: mapové znázornenie vývinu vybraných javov ľudovej kultúry = Etnografický atlas Slovaki: kartografické izobrazenie rozvoja izbranných javov národnej kultúry = Etnographischer Atlas der Slowakei: Kartendarstellung ausgewählter Erscheinungen der Entwicklung der Volkskultur*. Bratislava 1990. 123 s.
- M e r t o v á, P.: Přehled druhů vlněných tkanin na mužském lidovém oděvu z prostředí Moravy z let 1850–1950. *Národopisná revue* 22, 2012, 2, s. 83–92.
- N o s á Ľ o v á, V.: *Slovenský ľudový odev*. Martin 1983. 218 s.
- S c h a l l e n b e r g e r o v á, V.: *Vymezení oděvních kompletů na území moravského Podluží a slovenského Záhoří*. Magisterská diplomová práce. Brno 2008. 133 s.
- S t o l i č n á, R. ed.: *Slovensko: európske kontexty ľudovej kultúry*. Bratislava 2000. 381 s.
- S t r á n s k á, D.: „Životky“ a „kabátiky“ slovenských krojů. *Národopisný sborník. Časopis Národopisného odboru MS* 8, 1947, s. 155–177.
- S t r á n s k á, D.: *Lidové kroje v Československu. Díl I., Čechy*. Praha 1950. 277 s., 100 s. obr. příl.
- Š i l i n k, J. a N e š p o r o v á, J.: *Krásy šardického kroje*. Šardice 2009. 208 s.
- Š i m š a, M.: *Knihy krejčovských střihů v českých zemích v 16. až 18. století = Tailor's pattern books in the Czech Lands in the 16th–18th centuries*. Strážnice 2013. 303 s.
- W i n t e r, Z. a Z í b r t, Č.: *Dějiny kroje v zemích českých*. Praha 1893.

Mgr. Lenka H a v l í k o v á (n. 1986), etnografka, pracovnice Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici, kde se zabývá lidových oděvem a online prezentací sbírek.

Women's Cloth Ceremonial Skirts from Dolňácko and Podluží Terminological, Construction and Historical Analysis of the Part of Clothes

A b s t r a c t

As traditional parts of folk clothes, women's cloth skirts which are the subject of this study share not only the material but also decoration and occasions on which they are worn. They are usually of one colour, most often black, green, yellow woollen skirts. Their low parts are trimmed with contrasting ribbons or by strips of textile and the low edge itself is trimmed with red cloth. Their names refer to the material they were made of that is why they are either called *sukňa* (skirt) or *sukénka* (little skirt), also the so called *kromrážka*, and *moldonka* (the names derived from the names of woollen or semi-woollen fabrics). The original material was cloth from which the skirts were sewn already in Middle Ages. Nevertheless, at that time their shape was different and they part of both men's and women's clothes and they change only in the following centuries. In women's clothes the essential change was that the upper and lower parts of this originally undivided piece of clothes were separated which led to the origin of a bodice and a skirt as they are known today. The word skirt describes a part of clothes of various cuts covering the lower part of the body. In folk clothes we still differentiate three basic types of skirts – skirts connected with a bodice, skirts up to the waist sewn together in the front, and the so called double-apron type of skirt or a back apron. The study deals with the group of skirts up to the waist which are sewn together in front.

As for the regions on which the study focuses, they are Moravian Slovak regions of Dolňácko and Podluží. Here the cloth skirts are still worn on ceremonial or festive occasions. In the past some of their similar varieties were spread on wider areas. For example the study mentions Slovak region Záhoří bordering with the above mentioned Moravian Slovak regions.

On the basis of knowledge available from literature, information from terrain and examples from museum collections it is possible to suggest that there is a variety of skirts recorded in texts and also in pictures as early as in the beginning of 19th century. Most probably with even older date of origin and rooted in Renaissance fashion. These skirts coexisted together with skirts made of new materials and they remained preserved in folk clothing as a ceremonial and very festive part of women's clothes which originally made one part together with a bodice, had a specific cut with sharp tips and were decorated by trimming. The study strives to show the skirt as a part of clothes which seems to be a remarkable residuum of stylish fashion of upper social classes in folk clothing and which was preserved in the above mentioned shape in the region of Dolňácko and Podluží.

Festliche Frauen-Tuchröcke aus den Regionen Dolňácko und Podluží Terminologische, konstruktions- und historische Analyse eines Bekleidungsstücks

Zusammenfassung

Die Tuchröcke in der traditionellen Volkstracht der Frauen, denen dieser Beitrag gewidmet ist, verbinden außer dem Material auch Ausschmückung, Schnitt und die Gelegenheiten, zu denen sie getragen werden. Es handelt sich um einfarbiges, zumeist schwarzes, grünes und gelbes Wolltuch. Über dem unteren Rand sind sie mit Kontrastbändern oder Textilstreifen gesäumt, wobei deren Unterrand mit rotem Tuch gesäumt ist. Die Namen dieser Röcke verweisen auf das Material, aus dem sie hergestellt wurden, seien es nun die Namen *sukňa* oder *súkénka*, auch sog. *kromrážka* und *moltonka* (als Ableitungen von den Bezeichnungen für Woll- oder Halbwoollgewebe). Tuch war der ursprüngliche Stoff, aus dem bereits im Mittelalter Röcke genäht wurden. Damals besaßen die Röcke jedoch eine andere Form und bezeichneten ein für Männer und Frauen gemeinsames Bekleidungsstück, erst in den folgenden Jahrhunderten kam es zu ihrer Verwandlung. In der Frauenbekleidung trat als grundsätzliche Wandlung eine Trennung von Ober- und Unterteil dieses ursprünglichen ganzheitlichen Bekleidungsstücks ein, wodurch im 17. Jahrhundert die selbstständigen Teile Mieder und Rock entstanden, wie wir sie bis heute verstehen. Der Rock von unterschiedlichem Schnitt bedeckte nun die untere Körperhälfte. In der Volkstracht unterscheiden wir bis heute drei Grundtypen an Rücken – mit dem Mieder zusammengenähte Röcke, Röcke bis zur Taille, vorn zusammengenäht, und den sog. Typ aus zwei Schürzen, also vorderer und hinterer Schürze. Die Gruppe der Tuchröcke, von der der Beitrag handelt, gehört zum vorn zusammengenähten Rocktyp bis zur Taille.

Die Gebiete, auf die sich im Beitrag die Aufmerksamkeit konzentriert, sind die Regionen Dolňácko und Podluží in der Mährischen Slowakei. Hier werden in einigen Ortschaften bis heute Tuchröcke bei Festen oder feierlichen Anlässen getragen. In der Vergangenheit waren ihnen ähnliche Varianten auf einem weiteren Gebiet verbreitet. Als Beispiel dient im Text die slowakische Region Záhoří, die an die genannten mährisch-slowakischen Regionen grenzt.

Aufgrund der Erkenntnisse aus der Literatur, von Informationen aus dem Gelände und Beispielen aus musealen Sammlungen kann vermutet werden, dass es sich um eine Rockvariante handelt, die in den schriftlichen und bildlichen Quellen bereits Anfang des 19. Jahrhunderts belegt ist. Wahrscheinlich jedoch mit noch älterer Entstehung und mit Wurzeln, die von der Stilmode der Renaissance ausgehen. Diese Röcke koexistierten mit den aus neuen Stoffen genähten Rücken und blieben in der Volkstracht insbesondere als festliches und sehr festliches Bekleidungsstück der Frauen erhalten, das in seiner ursprünglichen Form wohl ein Ganzes bildet mit einem Mieder von spezifischem Schnitt, mit scharfen Spitzen und Saumschmuck. Der Verfasser war in seinem Beitrag bemüht, auf ein Bekleidungsstück zu verweisen, das allem Anschein nach ein bemerkenswertes Residuum der Stilmode der höchsten Gesellschaftsschichten in der Volkstracht ist und sich bis in unsere Tage in den Regionen Dolňácko und Podluží in der beschriebenen Form erhalten hat.